

**Výkladové stanovisko č. 9 Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové
civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti ze dne 7. 6. 2013
- k veřejně prospěšnému účelu spolku**

Dotčená ustanovení:

- §§ 214 a 217 zákona č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník* („NOZ“).

Stanovisko:

Spolky mohou být dle nového občanského zákoníku založeny i k veřejně prospěšnému účelu.

Odůvodnění:

Pro spolek podle § 214 a násl. NOZ je pojmově příznačné jeho založení ve *společném* zájmu členů, neboť nejde o individuální zájem jedince, který by jinak nepotřeboval spolčení s jinými osobami. Přitom je nerozhodné, zda společný zájem má *zároveň* (souběžně vedle toho) povahu *soukromého* nebo *veřejného* zájmu, resp. zájmu obecného (srov. § 144 NOZ). Rozhodující je pak povaha hlavní činnosti (resp. činností) spolku.

Společným zájmem *soukromým* mohou být například společné vycházky členů do přírody, které jsou zaměřeny dovnitř spolku (pouze člensky), zatímco společným zájmem *veřejným* může být například ochrana zájmů soutěžitelů nebo spotřebitelů, cizinců, azylantů, znevýhodněných lidí, ochrana přírody atd., a to zejména formou *veřejné služby* (spolkové činnosti jako veřejné služby) navenek; např. i poskytování sociální služby nebo vzdělávání, aniž by příjemci služby museli být členové.

Občanský zákoník v tomto ohledu spektrum možných aktivit spolků neomezuje, neboť pro to nebyl shledán ospravedlnitelný důvod. Rozhodné je pouze to, co je volně vyjádřeným *společným* zájmem členů, resp. zakladatelů. Společným jim tak může být zájem soukromý nebo veřejný, resp. obojí. Věcně je tak zjevně jedno, zda spolek vyvíjí činnost směrem ke členům nebo směrem k „nečlenům“.

Pokud jde o *občanská sdružení - spolky* založené ve společném členském zájmu soukromém nebo veřejném, nemění se nic na dosavadním pojetí občanských sdružení podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů. I v souladu s tímto zákonem běžně a dlouhodobě vyvíjí činnost občanská sdružení, která byla založena k uplatňování společného zájmu členů, jenž má povahu zájmu soukromého nebo veřejného, popř. vedle sebe obojího (srov. např. „zastánčí“ občanská sdružení typu „*advocacy*“, která již dnes působí ve veřejném zájmu, jehož uplatňování je společným zájmem členů, s čímž počítají i různé

zákony, jakož i vžitá praxe včetně účasti některých občanských sdružení ve veřejném zájmu ve správním či soudním řízení v určitých věcech).

Spolky řadíme mezi právnické osoby nazývané „neziskové“ či „nevýdělečné“. Jejich základním charakteristickým rysem je, že nejsou založeny za účelem podnikání ani jiné výdělečné činnosti. To ovšem neznamená, že by nemohly při své činnosti i podnikat a provozovat i jiné výdělečné aktivity a generovat zisk či jiný výdělek. Omezení je dáno tím, že takový zisk či výdělek mohou použít pouze k dosahování svého statutárního účelu. Nemůže tedy docházet rozdělování zisku či výdělku mezi zakladatele spolku, jeho členy, členy jeho orgánů či osoby jim blízké, pokud by to nebylo v souladu s hlavní činností spolku. Toto klíčové pravidlo je výslovně vyjádřeno v § 217 odst. 3 NOZ: „Zisk z činnosti spolku lze použít pouze pro spolkovou činnost včetně správy spolku“. Zároveň je nutno brát vždy v úvahu, že pokud budou podnikat, dopadá na ně úprava o podnikatelích ve smyslu § 420 a násl. NOZ.

Nový občanský zákoník v tomto ohledu tedy nic nemění na dosavadním stavu, neboť k tomu ani nebyl žádný věcný nebo právní důvod. Je věcí každého člověka se svobodně rozhodnout, zda se bude společně s jinými sdružovat za účelem naplňování společného zájmu ve spolcích, pokud bude respektovat zákonem stanovené limity – zakázaných účelů v § 145 NOZ a též případů, kdy by měl být spolek založen za účelem výdělečným – podnikatelským (§ 217). V tomto smyslu ani přechodná ustanovení NOZ na dosavadní občanská sdružení nekladou specifické nároky na transformaci a existující občanská sdružení se automaticky „překlápí“ do spolku, bez jakéhokoliv jejich jednání. Nastupuje pak povinnost uzpůsobit své vnitřní předpisy novému zákonu do 3 let.

Toto stanovisko bylo podrobena odborné diskuzi a následně k němu dne 7. 6. 2013 vyjádřili souhlas členové Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy.

Členové jmenováni do Expertní skupiny jsou odborníky z řad akademické obce, členové Legislativní rady vlády, zástupci soudů a další právní autority. Činnost členů Expertní skupiny spočívá v konzultaci k doprovodné legislativě nového soukromého práva a také ve zpracování odborných stanovisek k některým interpretačním problémům.

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Komise pro aplikaci nové civilní legislativy vznikla v rámci projektu Nové soukromé právo (reg. č. CZ.1.04/4.1.00/80.00003) financovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a ze státního rozpočtu ČR.